

ดับไฟใต้
สร้างเงื่อนไขการวางอาวุธ
ร่วมทำพันธะสัญญาทางสังคม
(Social Contract)

ประเวศ วะสี
(๑๖ พ.ย. ๕๘)

ความรุนแรงที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้คร่าชีวิตผู้บริสุทธิ์ไปเป็นจำนวนมาก สถานการณ์เช่นนี้ไม่ควรจะดำรงอยู่ต่อไป นอกเหนือไปจากต้องพยายามจับคนร้ายให้ได้แล้ว ควรจะสร้างเงื่อนไขการวางอาวุธ เช่นว่า ถ้าผู้ใดยุติการใช้ความรุนแรงภายในระยะเวลา ๖ เดือนจากนี้ไป และมาร่วมพัฒนาโดยสันติวิธี รัฐบาลจะนิรโทษกรรมไม่จับกุมคุมขัง เหมือนเมื่อคราวยุติการต่อสู้ด้วยอาวุธของคอมมิวนิสต์เมื่อ ๒๕ ปีก่อน

คำว่าร่วมพัฒนา หมายถึง กระบวนการทำพันธะสัญญาทางสังคม (Social Contract) เรื่องนี้ต้องการทำความเข้าใจ ซึ่งจะขออธิบายดังต่อไปนี้

ในหมู่คนไทยมุสลิมและคนไทยพุทธใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีเรื่องที่ค้างคาใจอยู่ลึกๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหา จะพูดแต่เรื่องกระจายอำนาจการปกครอง จะทำไม่ได้ หรือแก้ปัญหาไม่ได้ ถ้าไม่มีกระบวนการถอนสิ่งที่ค้างคาใจในส่วนลึกออก สิ่งที่ค้างคาใจคืออะไร

สำหรับคนไทยมุสลิม มี ๒ เรื่อง คือ

(๑) ต้องการมีชีวิตทางศาสนา จึงมีความกลัวว่าระบบการศึกษาของรัฐหรือที่เรียกว่า การศึกษาสามัญจะไปทำลายความเชื่อในศาสนาอิสลามของลูกหลานของเขา ทำให้จำกัดตัวอยู่กับการเรียนทางศาสนาที่โรงเรียนปอเนาะ การขาดโอกาสทางการศึกษาสามัญ กระทบโอกาสในการทำงานและการมีรายได้ ทำให้ตกอยู่ในความยากจน แต่เขาก็ก้มจนมากกว่ายอมให้ กระทบกระเทือนชีวิตทางศาสนา แต่ความยากจนก็เกิดสภาพบีบคั้นต่อชีวิต จิตใจ และสังคม เป็นพื้นฐานให้บางคนถูกชักนำไปในทางสุดโต่งรุนแรงได้

(๒) ขาดความยุติธรรมจากข้าราชการที่ไม่ดี การขาดความยุติธรรมใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเรื่องใหญ่มาก ที่บีบคั้นทางจิตใจและสังคมอย่างรุนแรง ซ้ำเติมให้ปัญหารุนแรงมากขึ้น

สำหรับคนไทยพุทธ เป็นคนส่วนน้อยในท่ามกลางคนส่วนใหญ่ที่เป็นมุสลิม การเป็นคนส่วนน้อยย่อมมีความไม่สบายใจ ถ้าคนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจหรือไม่เห็นใจคนส่วนน้อย หรือทำอะไรที่ทำให้รู้สึกว่าเป็นการบีบคั้น คนไทยพุทธส่วนน้อยใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยังพออุ่นใจอยู่ได้ ก็ตรงที่มีกลไกของรัฐที่เป็นพุทธ ถ้าพูดถึงการกระจายอำนาจการปกครองหรือให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ยังไงเสียคนไทยมุสลิมก็ต้องได้รับการเลือกตั้ง ถ้าการปกครองเป็นการปกครองโดยคนไทยมุสลิม คนไทยพุทธส่วนน้อยก็กลัวจะถูกกดขี่ ความกลัวนี้จะได้รับความเห็นใจจากทางราชการและจากคนไทยพุทธทั่วประเทศ

ฉะนั้นจะไปพูดเรื่องการปกครองตัวเองของ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงได้รับเสียงคัดค้านระดม เรื่องนี้ก้าวหน้าต่อไปไม่ได้ จะไปออกกฎหมายบังคับอย่างใดๆ ก็ไม่ทำให้หายกลัว จึงไม่ใช่หนทางที่จะเดิน

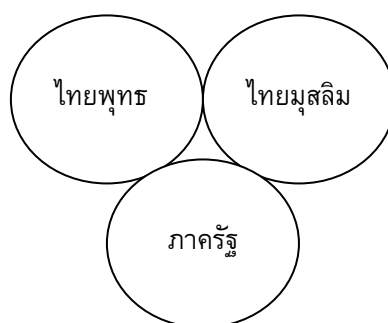
เรื่องทำนองเดียวกันเคยเกิดขึ้นที่แอฟริกาใต้ ที่นั่นคนขาวส่วนน้อยปกครองคนดำส่วนใหญ่ ด้วยการเหยียดผิวอย่างรุนแรง ทำอย่างไรๆ คนขาวก็ไม่ยอมให้มีการเลือกตั้ง เพราะถ้าเลือกเมื่อไร คนดำซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ก็ต้องขึ้นมามีอำนาจแล้วก็จะมาฆ่าคนขาว ความขัดแย้งจึงดำรงอยู่อย่างนั้นโดยไม่มีทางออก จนกระทั่งมีกระบวนการสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจ ว่าถ้าคนดำขึ้นมามีอำนาจก็จะเคารพสิทธิของคนขาวซึ่งเป็นคนส่วนน้อยและมีการอยู่ร่วมกันด้วยสันติ ประกอบกับมี นายเนลสัน แมนเดลา ผู้นำคนผิวดำที่ทั้งคนขาวและคนดำให้ความเชื่อถือไว้วางใจว่าเป็นผู้ยึดมั่นในอภยวิถีและสันติวิธี แอฟริกาใต้จึงมีทางออกด้วยสันติวิธี และมีการอยู่ร่วมกันด้วยสันติระหว่างคนดำกับคนขาวสืบมา

ฉะนั้น ทางออกจึงไม่ใช่ออกกฎหมายกระจายอำนาจ หรือจัดตั้งเขตปกครองพิเศษ แต่อยู่ที่กระบวนการสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจ ซึ่งขอเรียกว่ากระบวนการสร้างพันธสัญญาทางสังคม (Social Contract) ระหว่างกัน

ระหว่างใครกับใคร

ระหว่าง ๓ ฝ่ายด้วยกันคือ

- คนไทยพุทธส่วนน้อย
- คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่
- ภาครัฐ

ต้องส่งเสริมการสานเสวนา (Dialogue) ระหว่าง ๓ ฝ่าย

เดี๋ยวนี้นี้มีเทคนิคที่ทำให้คนมีความคิดเห็นต่างกันมาคุยกันด้วยมิตรไมตรี ไม่เน้นการโต้เถียง เพราะการโต้เถียงเป็นเรื่องตื้นเขินและไม่ยกระดับจิตสำนึก แต่เน้นการฟังอย่างลึก (Deep listening) ซึ่งทำให้เข้าไปสู่จิตใจส่วนลึก เข้าไปสัมผัสกับเมล็ดพันธุ์แห่งความดีที่ฝังลึกอยู่ในตัว

คนทุกคนไม่ว่าชาติใด ภาษาใด การสานเสวนาทำให้เกิดความเข้าใจร่วมและความไว้วางใจกัน ถอด
ชนวนความกลัวลึกๆ ออกไปจากหัวใจและตกลงกันได้ โดยมีพันธะสัญญากัน ดังเช่น

- **ชาวไทยพุทธซึ่งเป็นคนส่วนน้อยจะได้รับการเคารพสิทธิ**
- **ชาวมุสลิมซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ มีสิทธิที่จะมีชีวิตรทางศาสนาอิสลาม จะไม่มีการ**
กระทำใดๆ จากภาครัฐที่ไปลบล้างความเชื่อทางศาสนา มีการจัดระบบการศึกษาที่คน
มุสลิมจะได้ศึกษาทั้งทางศาสนาอิสลามและการศึกษาสามัญเพื่อเปิดโอกาสทาง
เศรษฐกิจให้แก่คนมุสลิม
- **ภาครัฐ จะต้องยกเลิกคัดสรรข้าราชการดี ๆ ที่ซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม เข้า**
ใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม สามารถส่งเสริมการพัฒนาใน ๓ จังหวัด
ชายแดนภาคใต้อย่างสอดคล้องกับวัฒนธรรมของกลุ่มชน ทั้งพุทธและมุสลิม หรือกลุ่ม
วัฒนธรรมอื่นใด

พันธะทางใจต่อกันนี้มีคุณค่ามหาศาล ทำให้ฝ่ายความยากลำบากต่างๆ ได้ แต่ต้องการ
กระบวนการสานเสวนาที่ละเอียดอ่อนและถูกต้อง เกิดไม่ได้โดยการสั่งให้เกิดหรือกระบวนการ
สุกเอาเผากิน แต่ต้องทำโดยการมีความเคารพต่อกันของทุกฝ่าย

**เมื่อมีความเข้าใจร่วม ไว้วางใจกัน และหายกลัว จะเปิดโอกาสให้มีการพัฒนา
ใหม่ ๆ ร่วมกันอีกมากมาย เพื่อสันติสุขอย่างยั่งยืน**

การที่จะเกิดกระบวนการสร้างพันธะสัญญาทางสังคม ต้องมีองค์กรที่เป็นกลางช่วย
ประสานงาน ก็ กอส. นั่นแหละ เพราะเป็นองค์กรอิสระที่มีทั้งไทยพุทธ ไทยมุสลิม ภาคราชการ
ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ อยู่ในนั้นอยู่แล้ว

**กอส. ควรส่งเสริมกระบวนการสร้างพันธะสัญญาทางสังคม ระหว่างคนไทยพุทธ
คนไทยมุสลิม และภาครัฐ ดังกล่าวข้างต้น แต่จะทำให้รัฐบาลต้องสร้างเงื่อนไขการวางอาวุธ**

องค์กรสื่อที่จัดเวทีนโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนานโยบายดับไฟใต้ มีความสำคัญอย่างยิ่ง
ในการกระตุ้นและประสานให้ฝ่ายต่างๆ มาร่วมกันขบคิดถึงนโยบาย มาตรการ และกลไก ในการ
ดับไฟใต้ให้ได้โดยรวดเร็ว ซึ่งบัดนี้ผมได้นำเสนอว่านอกเหนือจากการพยายามจับคนร้ายให้ได้
ในขณะเดียวกันควร

๑. สร้างเงื่อนไขการวางอาวุธ

๒. ร่วมทำพันธะสัญญาทางสังคม

ในกระบวนการร่วมทำพันธะสัญญาทางสังคม ควรมีการสื่อสารให้เกิดการรับรู้และมีส่วนร่วม
อย่างกว้างขวาง ให้คนทั้งหมดมีความชื่นชมร่วมกันในความก้าวหน้าและผลสำเร็จ ความชื่นชม
ร่วมกันจะทำให้เกิดสิ่งดีๆ เพิ่มขึ้นได้อีกมากในสังคมไทย